

DNN-001-014201 Seat No. _____

M. A. (Sem. II) (CBCS) Examination

May / June - 2015

Sanskrit : Paper-CCT-04

(Vedangas)

(१) निरुक्तम् (अध्याय-१ और २)

(२) प्रशिष्ट संस्कृतछन्दांसि

(३) उपनिषत्साहित्यम्

Faculty Code : 001

Subject Code : 014201

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ मुख्य उपनिषद्दोमां प्रतिबिंबित यता आध्यात्मिक विचारोनी यर्या करो. १४

1 Discuss the spiritual thoughts reflected in principal Upanishads. 14

अथवा/OR

१ “अनर्थकाः मन्त्राः ।” कौत्सना आ मतनी सविस्तर यर्या करो. १४

1 “अनर्थकाः मन्त्राः ।” Discuss in detail the views of Kautsa. 14

अथवा/OR

१ यास्कना निर्वचनना सिद्धांतो सदृष्टांत समजावी तेनी समीक्षा करो. १४

1 Explain Yaska's principles of etymology and examine them critically. 14

२ (अ) नीयेनाभांथी कोर्षपण अक पर टूंकनोंध लभो : १०

2 (A) Write short note on any one of the following : 10

(१) चत्वारि पदजातानि ।

(२) विषयवत्यो हि वृत्तयो भवन्ति ।

२ (ब) नीयेनाभांथी कोर्षपण अक पर टूंकनोंध लभो : १०

2 (B) Write short note on any one of the following : 10

(१) ईशावास्योपनिषद्

(२) केनोपनिषद्

- ૩ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સંદર્ભ સહિત સમજાવો : ૧૦
- ૩ (A) Explain any **two** of the following with reference to the context : 10
- (૧) ષટ્ભાવવિકારા ભવન્તિ ઇતિ વાર્ષ્યાયણિઃ ।
- (૨) સાક્ષાત્કૃતધર્માણ ઋષયો બભૂવુઃ ।
- (૩) શાકપૂણિઃ સંકલ્પયાંચક્રે સર્વા દેવતા જાનામીતિ ।
- (૪) તત્રેતિહાસમાચક્ષતે । દેવાપિશ્ચાર્ષ્ટિષેણઃ શન્તનુશ્ચ કૌરવ્યૌ ભ્રાતરૌ બભૂવતુઃ ।
- ૩ (બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે છન્દનાં લક્ષણ આપી તેમનું બંધારણ સોદાહરણ સમજાવો : ૧૦
- ૩ (B) Define any **two** metres of the following and explain their structure with illustrations : 10
- (૧) તનુમધ્યા
- (૨) શિખરિણી
- (૩) મઞ્જુભાષિણી
- (૪) દણ્ડકઃ
- ૪ નીચેના પ્રશ્નોના એક કે બે લીટીમાં જવાબ આપો : ૬
- 4 Answer the following questions in **one** or **two** lines : 6
- (૧) કમ્બોજઃ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
- (૨) કક્ષઃ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
- (૩) રાજા શબ્દની વ્યુત્પત્તિ આપો.
- (૪) નિર્ઋતિઃ શબ્દના બે અર્થ આપો.
- (૫) સમુદ્રઃ શબ્દના બે અર્થ આપો.
- (૬) ગૌઃ શબ્દના બે અર્થ આપો.
- ૫ નીચેના બહુવિકલ્પી પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ દસના જવાબ આપો : ૧૦
- 5 Attempt any **ten** following M.C.Q.s : 10
- (૧) નૈરુક્તોના મતાનુસાર વૃત્ર કોણ છે ?
- (A) વાદળ (B) વીજળી
- (C) વરસાદ (D) પર્વત

- (૨) હૃદયરમણં ભવતિ । આ કોની વ્યુત્પત્તિ છે ?
- (A) હૃદય (B) હૃદયશ્ચ
(C) હિરણ્ય (D) હરિણ
- (૩) વૃક્ષે વૃક્ષે નિયતા મીમયદ્ ગૌઃ । અહીં વૃક્ષ શબ્દનો શો અર્થ છે ?
- (A) વૃણ (B) લતા
(C) પક્ષી (D) ધનુષ્ય
- (૪) વિયોગિની કયા પ્રકારનો વર્ણવૃત્ત છે ?
- (A) સમવૃત્ત (B) અર્ધસમવૃત્ત
(C) વિષમવૃત્ત (D) અનિશ્ચિત
- (૫) નીચેનામાંથી કયો છન્દ માત્રામેળ પ્રકાર ધરાવે છે ?
- (A) અનુષ્ટુપ્ (B) આર્યા
(C) ઉપજાતિ (D) ઈન્દ્રવજ્રા
- (૬) મન્દાકાન્તા છન્દનો કયા છન્દ સાથે સંબંધ જોઈ શકાય છે ?
- (A) માલિની (B) શાલિની
(C) હરિણી (D) શિખરિણી
- (૭) કયા છન્દમાં એકસમાન ચાર ગણોનું આવર્તન છે ?
- (A) તનુમધ્યા (B) સ્ત્રગ્ધરા
(C) ભુજંગપ્રયાત (D) દોષક
- (૮) કાલિદાસના મેઘદૂતમાં કયા છન્દનો પ્રયોગ થયો છે ?
- (A) શિખરિણી (B) વંશસ્થવિલ
(C) મન્દાકાન્તા (D) વિયોગિની
- (૯) નીચેનામાંથી કયુ સ્તોત્ર ભુજંગપ્રયાત છન્દમાં છે ?
- (A) ભવાન્યષ્ટક (B) શિવપંચાક્ષર
(C) મધુરાષ્ટક (D) શકાદય

(૧૦) બાર અક્ષરનું પાદ ધરાવતા છન્દને કયું સામાન્ય નામ આપાય છે ?

- (A) પંક્તિ (B) ત્રિષ્ટુપ્
(C) અતિજગતી (D) જગતી

(૧૧) યમરાજનાં ત્રણ વરદાનોની કથા કયા ઉપનિષદમાં મળે છે ?

- (A) ઈશ (B) કેન
(C) કઠ (D) તૈત્તિરીય

(૧૨) ઉમા-હૈમવતી પ્રસંગ કયા ઉપનિષદમાં મળે છે ?

- (A) ઈશ (B) કેન
(C) કઠ (D) બૃહદારણ્યક
